

29 'o Ma'asi, 2018 [ENGLISH](#) Na'e hopoki 'e he 'Eiki Palemia, Samuela 'Akilisi Pohiva he pongipongi 'o e 'aho Tusite, 27 'o Ma'asi 2018 'a e tu'uta ki Pangai, Ha'apai e 'Submarine Fibre Optic Cable', 'a ia ne taki atu mei Nuku'alofa.

Na'e me'a e 'Eiki Palemia 'o pehe, "Ko e taha 'o e ngaahi visone 'a e Pule'anga Tonga ko hono taki mai e tekinolosia vavetaha ki he fetu'utaki, fakamatala mo e 'ilo ki Ha'apai mo Vava'u ke fakaivia e kakai 'o e fonua ke nau malava 'a e ta'emalava, pea faingofua ange, ma'ama'a ange mo vave ange 'a e fetu'utaki fakaonopooni".

Kimu'a he hopoki na'e me'a e CEO malolo 'o e Tonga Cable Ltd, Mr. Robert Bolouri, 'o fakamatala ki he puipuitu'a 'o e ngaue ni. Na'a ne pehe na'e taki mai e Submarine Fibre Optic Cable mei Fisi 'i he 2012, pea na'e hopoki ia 'e he 'Ene 'Afio, King Tupou VI 'i Nuku'alofa 'i Sepitema 2013. Na'e fakapa'anga e ngaue ko ia 'e he Pangike 'a Mamani (World Bank) pea mo e Pangike Fakalalakaka 'a 'Esia (ADB). Hili e ngaue ko ia na'e kei toe pe 'a e pa'anga ne vahe'i ki he fo'i ngaue pea na'e kole ai e Pule'anga Tonga ki he ongo Pangike ke faka'ataa mai ke nau ngaue'aki e toenga pa'anga ke fakaa'u 'aki e keipolo ki Ha'apai mo Vava'u. Na'e toki tali e kole ko ia 'i Sune 2017, hili ha tanaki atu 'e he Pule'anga ki he pa'anga ngaue hili ha'ane fakatau atu e kongia 'o hono 'inasi he kautaha Digicel (Tonga) Ltd 'o 'ohake ai hono lahi 'o fe'unga mo e \$8.3 miliona 'Amelika, (Pa'anga Tonga 'e \$18 miliona).

Na'e kamata leva hono fakatoka atu mei Nuku'alofa e fo'i keipolo he 'aho 27 'o Tisema 2017 'o hake 'i Panagai, Ha'apai he 'aho 2 'o Sanuali 2018. Na'e hoko atu leva e ngaue 'a e kautaha 'o taki e fo'i keipolo ki honau falengaue 'oku kaunga'api moe Falelotu Fakamanatu 'o King Tupou I, 'i Pulela'aa.

Na'e pehe 'e Mr. Bolouri, 'oku hanga 'e he "fibre optic cable" 'o hiki'i hake e lahi (capacity) 'o e tu'unga 'o e fetu'utaki 'o anga pehe ni, "E lava lelei ke fakahoko atu mei Ha'apai ni ki he toenga 'o Tonga mo tu'apule'anga 'o fe'unga mo e fo'i ta telefoni 'e 12 miliona 'i he taimi tatau".

Na'e toe me'a e 'Eiki Palemia'o pehe, "'Oku hanga 'e he tekinolosia fo'ou ni 'o holoki e ngaahi 'aa vahevahe fakasiokalafi 'o e movetevete 'o e nofo 'a e ngaahi tukuimotu pea 'oku totonu ke 'inasi tatau e kakai 'o Ha'apai mo e kakai 'o Tongatapu he ngaahi monu'ia fakaako, fakafaito'o mo fakasosiale 'oku fou mai he ngaluope".

NGATA'ANGA

Tuku atu mei he: 'Ofisi 'o e Palēmia, Pule'anga Tonga, Nuku'alofa, Tonga. Tu'asila: Taufā'ahau Road, P.O. Box 62. Tel: (676) 24 644 Fax: (676) 23 888; Ngaahin Faka'eke'eke-
Email: pressoffice@pmo.gov.to Uepisaiti: www.pmo.gov.to